

Innst. 335 L

(2014–2015)

Innstilling til Stortinget fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 111 LS (2014–2015)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om ordningen for militært tilsatte og endringer i for- svarspersonelloven m.m. (militærordningen)

Til Stortinget

Innledning

Utenriks- og forsvarskomiteen legger i innstillingen frem forslag om lov om endringer i forsvarspersonelloven m.m. Forslag til stortingsvedtak om ordningen for militært tilsatte (militærordningen) legges frem i en egen innstilling, Innst. 336 S (2014–2015), jf. Stortingets forretningsorden § 31 sjette ledd.

Sammendrag

Lovforslaget fremmes av Forsvarsdepartementet i Prop. 111 LS om ordningen for militært tilsatte og endringer i forsvarspersonelloven m.m. (militærordningen).

Formålet med proposisjonen er å fastsette en ordning for militært tilsatte og foreta dertil nødvendige endringer i forsvarspersonelloven, og i lov om pensjonering av fastlønt befall som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt. Departementet påpeker at hensikten med ordningen er å legge grunnlaget for en balansert personellstruktur som styrker Forsvarets operative evne. Proposisjonen er delt inn i åtte kapitler. Kapittel 1 og 2 beskriver formål, hensikt og bakgrunn for forslagene og gir en kort sammenfatning av proposisjonens hovedtrekk. Kapittel 3 beskriver gjeldende ordninger for militært tilsatte. I dag er det i hovedsak to ordninger som regulerer rammebetingelsene til militært tilsatte: befalsordningen og ordningen for vervede. Kapittel 4

redegjør for hvorfor gjeldende ordninger ikke er tilstrekkelig tilpasset dagens og fremtidens forsvar med krav til rask endringstakt. Ordningene er ifølge departementet fortsatt i stor grad innrettet for produksjon av personell til et forsvar som hadde andre krav og behov for kompetanse enn de som gjør seg gjeldende i dagens og fremtidens forsvar. Kapittel 5 presenterer forslag til en ordning for militært tilsatte som legger vekt på fleksible og kompetanseorienterte løsninger for å rekruttere, anvende og utvikle et større kompetansemangfold. Ordningen for militært tilsatte foreslås å erstatte befalsordningen og ordningen for vervede. Kapittel 6 beskriver nødvendige endringer i forsvarspersonelloven, høringsinstansenes innspill og departementets vurdering av disse. Kapittel 7 beskriver økonomiske og administrative konsekvenser av forslagene. Av kapittel 8 fremgår merknadene til lovforslaget.

Endringer i forsvarspersonelloven

Generelt

Departementet har sendt notat med forslag til endringer i forsvarspersonelloven på høring. I høringsnotatet ble det redegjort for ordningen for militært tilsatte generelt og punktene som krever lovendringer spesielt. Det er ulike syn på forslaget blant høringsinstansene, jf. proposisjonens kapittel 6.

Departementet påpeker at forslagene til endringer i forsvarspersonelloven er en konsekvens av forslaget om å innføre en ordning for militært tilsatte. Bare deler av forslagene til ordningen krever lovendringer. Den mest sentrale lovendringen er harmonisering av tilsettingsforholdene for alle kategorier militært tilsatte. For øvrig er mange av lovendringene av språklig karakter som følge av nye begreper i ordningen, og innebærer ikke materielle endringer.

§ 3 DEFINISJONER (PERSONELLKATEGORIER)

Forslaget om ny ordning for militært tilsatte innebærer en inndeling i nye personellkategorier. Departementet foreslår at personellkategorien offiserer erstatter kategorien yrkesbefal, befaller erstatter de tidligere kategoriene avdelingsbefal og kontraktsbefal, og grenaderer og konstabler (sjøforsvaret) erstatter dagens vervede mannskaper. Dagens definisjoner av militært personell, befaller, yrkesbefal, avdelingsbefal, kontraktsbefal og vervede mannskaper foreslås ikke videreført.

§ 4 TILSETTINGSVILKÅR FOR MILITÆRT TILSATTE

Ordningen skal gjelde for alt militært tilsatte med et tilsettingsforhold i Forsvaret og erstatter gjeldende befalsordning og ordning for vervede. Det foreslås derfor å endre befalsordningen til ordning for militært tilsatte gjennomgående i bestemmelsen.

Departementet foreslår at ordningen for militært tilsatte utvides til også å omfatte et hovedelement om tilsetting. Tilsettingsordningen skal sikre nødvendige rammebetingelser for å kunne opprettholde en balansert personellstruktur, samt bedre forutsigbarheten knyttet til jobbtrygghet for den enkelte. Forsvaret er avhengig av en balansert personellstruktur for å opprettholde den operative evnen. Mens det er rammene for disponering, avansement og utdanning som i stor grad bidrar til å opprettholde en balansert grads- og kompetansestruktur, ligger styringsmulighetene for en balansert aldersstruktur i tilsettingsforholdene. Departementet foreslår derfor at det i bestemmelsens tredje ledd innføres et hovedelement om tilsetting. Dette innebærer at ordningen vil bestå av fire hovedelementer: tilsetting, disponering, avansement og utdanning.

§ 5 HARMONISERING AV TILSETTINGSFORHOLDENES LENGDE

Departementet foreslår å harmonisere tilsettingsforholdene på tvers av de militære personellkategorier. Ved å fjerne koblingen mellom personellkategori og tilsettingsvilkår vil den enkeltes kompetanse og Forsvarets behov være styrende for lengden på tilsettingsforholdet. Dette fremmer fleksibilitet og understøtter behovet for effektiv bevegelse av kompetanse.

Det foreslås at forsvarspersonelloven §§ 5, 6 og 9 slås sammen til én bestemmelse om tilsettingsforholdets lengde i ny § 5. Bestemmelsen foreslås å harmonisere tilsettingsforholdene for alt militært personell. Både offiserer, befaller, grenaderer og konstabler skal kunne tilsettes enten midlertidig, fast til fylte 35 år eller fast til 60 år. Særaldersgrensen på 60 år videreføres i ny § 5.

Det er Forsvarets behov og den enkeltes kompetanse som skal være styrende for lengden på tilsettingsforholdet. Personell som representerer alders-

uavhengig kompetanse i tråd med Forsvarets behov, skal normalt tilsettes fast til fylte 60 år.

Det åpnes for at alle de militære personellkategoriene offiserer, befaller, grenaderer og konstabler skal kunne tilsettes midlertidig.

Som følge av forslaget om å harmonisere tilsettingsforholdene for alle kategorier tilsatt militært personell, foreslås det å lovfeste i ny § 5 tredje ledd at adgangen til å forlenge tilsettingsforholdet ved oppnådd aldersgrense på 60 år skal gjelde for offiserer, befaller, grenaderer og konstabler. Kravet til generals- og admiralsgrad foreslås ikke videreført.

Overgangsbestemmelsen i vedtak A, romertall III, presiserer at offiserer og befaller som i dag innehar et fast tilsettingsforhold til fylte 60 år, ved bestemmelsens ikrafttredelse vil opprettholde et fast tilsettingsforhold til fylte 60 år.

§ 7 DISPONERING

Som følge av at grenaderer og konstabler nå foreslås å være omfattet av den samme ordningen som offiserer og befaller, innebærer dette at de også vil bli omfattet av disponeringsordningen fastsatt i den til enhver tid gjeldende ordning for militært tilsatte. Dette innebærer at det foreslås en endring av ordlyden i første ledd.

§ 8 OPPSIGELSE MV.

Det foreslås at bestemmelsens virkeområde endres fra kun å gjelde for befaller, til å gjelde for alt militært tilsatte, herunder offiserer, befaller, grenaderer og konstabler. I andre ledd foreslår departementet å knytte bestemmelsen opp mot tilsettingsforholdets lengde i stedet for personellkategori. Tjenestemannslovens bestemmelser om fortrinnsrett og rett til ventelønn skal ikke kunne gjøres gjeldende ved opphør av midlertidig tilsetting, eller ved fratreden ved oppnådd aldersgrense på 35 år.

Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Svein Roald Hansen, lederen Anniken Huitfeldt, Marit Nybakk, Kåre Simensen og Jonas Gahr Støre, fra Høyre, Elin Rodum Agdestein, Regina Alexandrova, Sylvi Graham, Øyvind Halleraker og Trond Helleland, fra Fremskrittspartiet, Kristian Norheim, Per Sandberg og Christian Tybring-Gjedde, fra Kristelig Folkeparti, Knut Arild Hareide, fra Senterpartiet, Liv Signe Navarsete, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Sosialistisk Venstreparti, Bård Vegar Solhjell, merker seg at den nye ordningen for militært tilsatte krever at det gjøres endringer i forsvarspersonelloven. Komiteen merker

seg videre at som følge av disse endringer må lov om pensjonering av fastlønt befal som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt, justeres.

Komiteen merker seg også at det i etterkant av denne proposisjonen vil bli aktuelt med tekniske tilpasninger av andre lover. Komiteen merker seg videre at relevante forskrifter må justeres, og utfyllende bestemmelser og mer detaljert regelverk utarbeides fra departementet og underliggende etater.

Komiteen merker seg at departementet i denne sammenheng vil utarbeide retningslinjer som vil gjelde for forvaltningen av alle tilsatte i forsvarssektoren. Dette for å skape en mer enhetlig personellforvaltning på tvers i sektoren. Det legges til grunn at ansvar og myndighet skal delegeres så langt det er hensiktsmessig.

Komiteen merker seg at departementet vil samarbeide med Forsvaret og de militære og sivile tjenestemannsorganisasjonene å videreutvikle dagens lønns- og insentivsystemer, slik at de samsvarer med intensjonene og karrieremulighetene som ligger i forslaget til ordning for militært tilsatte.

Komiteens tilråding

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rå Stortinget til å gjøre slikt

vedtak til lov

om endringer i forsvarspersonelloven m.m.

I

I lov 2. juli 2004 nr. 59 om forsvarspersonell gjøres følgende endringer:

§ 2 skal lyde:

§ 2. *Virkeområde*

Loven gjelder for *militært tilsatte* i Forsvarsdepartementet med underliggende etater, når ikke annet er fastsatt i eller i medhold av denne lov.

§ 3 skal lyde:

§ 3. *Definisjoner*

Med militært tilsatte menes offiserer, befal, grenaderer og konstabler som er tilsatt i Forsvaret.

Med forsvarspersonell menes vernepliktige, militært tilsatte og sivilt tilsatt personell i Forsvarsdepartementet og underliggende etater.

Med internasjonale operasjoner menes enhver operasjon i utlandet som krever bruk av militære styrker, og som er godkjent av norske myndigheter.

§ 4 skal lyde:

§ 4. *Tilsettingsvilkår for militært tilsatte*

Offiserer, befal, grenaderer og konstabler tilsettes på de vilkår som er fastsatt i lov 4. mars 1983 nr.

3 om statens tjenestemenn m.m. (tjenestemannsloven) med de avvik som følger i eller i medhold av denne lov.

Militært tilsatte er unntatt fra forbudet om forskjellsbehandling på grunn av alder etter arbeidsmiljøloven § 13-1 første ledd.

Militært tilsatte plikter å overholde de regler om *tilsetting*, utdanning, disponering og avansement mv. som er fastsatt i den til enhver tid gjeldende *ordningen for militært tilsatte*. *Ordningen for militært tilsatte* fastsettes av Kongen med Stortingets samtykke.

Departementet har instruksjons- og organisasjonsmyndighet og kan utforme nødvendige tilpasninger og regelverk *innenfor de overordnede rammene i ordningen for militært tilsatte*.

Departementet gir regler om hvem som er *tilsettingsmyndighet*, og om fremgangsmåten ved tilsetting. Reglene kan fravike tjenestemannsloven.

§ 5 skal lyde:

§ 5. *Tilsettingsforholdets lengde*

Offiserer, befal, grenaderer og konstabler kan tilsettes midlertidig, eller de kan tilsettes fast til de fyller 35 år eller fast til de fyller 60 år. De som er tilsett midlertidig, skal fratre stillingen sin uten oppsigelse. De som er fast tilsatt, skal fratre stillingen ved første månedsskifte etter at de har fylt 35 eller 60 år.

Forsvaret kan ved behov forlenge tilsettingsperioden med inntil 3 år for dem som er tilsatt til de fyller 35 år.

Når spesielle forhold gjør det nødvendig, kan departementet forlenge tilsettingsperioden med inntil ett år om gangen for militært tilsatte som har nådd aldersgrensen på 60 år.

Departementet gir nærmere regler om varigheten av og om adgangen til å fornye det midlertidige tilsettingsforholdet.

§ 6 oppheves.

§ 7 skal lyde:

§ 7. *Disponering*

Militært tilsatte plikter å la seg disponere til stilling i Norge og i utlandet i samsvar med Forsvarets behov. Disponering fra stilling kan skje når dette åpenbart er påkrevd av helsemessige, sikkerhetsmessige eller særskilte grunner. Disponering fra stilling av slike særskilte grunner kan ikke skje i *de tilfeller* der grunnlaget for disponeringen faller inn under tjenestemannsloven §§ 15 og 16 eller lov 20. mai 1988 nr. 32 om militær disiplinærmyndighet § 1.

For tjenestegjøring i internasjonale operasjoner gjelder bestemmelsene i kapittel III.

Militært tilsatte plikter å rette seg etter de krav til endringer i tjenesten og forflytninger som måtte bli

nødvendig på grunn av organisasjonsendringer i Forsvaret.

§ 8 skal lyde:

§ 8. Oppsigelse mv.

Militært tilsatte med plikttjeneste i Forsvaret har ikke rett til selv å si opp sin stilling.

Midlertidig militært tilsatte og de som er fast tilsatt til de fyller 35 eller 38 år, kan ikke kreve fortrinnsrett og rett til ventelønn etter lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m.

§ 9 oppheves.

§ 10 første ledd skal lyde:

Militært tilsatte og vernepliktige skal i tjenestetiden ikke nyte alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Departementet kan gi forskrift om unntak fra første punktum. Forbudet gjelder ikke ved fravær under permisjon eller fritid, med mindre annet er bestemt av departementet.

§ 10 andre ledd skal lyde:

Militært tilsatte og vernepliktige skal heller ikke møte til tjeneste påvirket av alkohol eller annet berusende eller bedøvende middel. Som påvirket av alkohol regnes en person som har alkoholkonsentrasjon i blodet som er større enn 0,2 promille, eller en alkoholmengde i kroppen som kan føre til en så stor alkoholkonsentrasjon i blodet, eller større alkoholkonsentrasjon i utåndingsluften enn 0,1 milligram per liter luft.

§ 11 første ledd skal lyde:

Militært tilsatte kan disponeres til tjenestegjøring i internasjonale operasjoner.

§ 12 b første ledd skal lyde:

Staten skal uavhengig av skyld erstatte tap påført sivilt *personell*, militært *tilsatte* eller *vernepliktige* på grunn av skade eller sykdom oppstått som følge av tjeneste i en internasjonal operasjon, herunder psykiske belastningsskader.

§ 19 skal lyde:

§ 19. Overgangsbestemmelser

Sivilt personell som nevnt i § 11 andre ledd kan bare disponeres til internasjonale operasjoner dersom vedkommende er tilsatt etter at kapittel III trådte i

kraft, og *etter at bestemte kategorier* er fastsatt av Forsvarsdepartementet, med mindre vedkommende skriftlig har akseptert å bli underlagt disponering som nevnt i § 11.

Tidligere yrkesbefal som er tilsatt før 1. januar 2005, kan bare sies opp etter lov 4. mars 1983 nr. 3 om statens tjenestemenn m.m. § 10 nr. 2 bokstav a.

§ 12 a omfatter rett til oppfølging for personell som tjenestegjør i internasjonale operasjoner etter at bestemmelsen trådte i kraft. § 12 b omfatter skader og sykdom som er påført etter at bestemmelsen trådte i kraft.

II

I lov 3. mai 1957 om pensjonering av fastlønt befall som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om pensjonering av *militært tilsatte* som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt

§ 1 skal lyde:

§ 1. *Militært tilsatte* som etter søknad gis avskjed med redusert lønn og tjenesteplikt i samsvar med de bestemmelser som til enhver tid er fastsatt av Stortinget, skal ha adgang til å opprettholde innskottsbetalende *medlemskap* i Statens pensjonskasse inntil aldersgrensen for den stilling vedkommende innehadde ved avskjeden. Fra da av utbetales *personens* alderspensjon.

§ 3 skal lyde:

§ 3. For øvrig gjelder reglene i lov 28. juli 1949 nr. 26 om Statens pensjonskasse for *militært tilsatte* som går inn under denne lov.

§ 4 skal lyde:

§ 4. Loven trer i kraft straks og gis virkning for *personer* som allerede er innvilget avskjed i samsvar med Stortingets vedtak av 6. juli 1953.

III

1. Endringen i § 5 første ledd første punktum gjelder ikke for tidligere yrkesbefal som er fast tilsatt til de fyller 60 år. De beholder sitt tilsetningsforhold i Forsvaret til de har fylt 60 år.
2. Loven trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 3. juni 2015

Anniken Huitfeldt

leder

Kåre Simensen

ordfører